

C E 1 0 5 2

EKSAMITÖÖ KOOD

--	--	--	--	--	--

II OSA. ÜLESANDED**80 PUNKTI****ÜHISKONNA VALITSEMINE (10 p)****1. Selgitage, kuidas toimub Eestis ministrite ametisse määramine ja ametist lahkumine. (2 p)**

Muudatusi valitsuse koosseisus teeb

2 p

1

Minister lahkub ametist, kui

2003. a septembris astus tagasi rahandusminister, tuues tookord põhjuseks temavastased anonüümsed maksualased süüdistused, mis segavad tema tööd.

2004. a märtsis astus Rakvere Viljasalves toimunud riigi viljavarude varguse tõttu tagasi põllumajandusminister.

2004. a novembris astus salajaste dokumentide kaotamise tõttu ametist tagasi kaitseminister. Tema kodust viis varas ära ka töölaseid dokumente sisaldava portfelli.

2. Kas tagantjärele hinnates oli ministrite tagasiastumine põhjendatud? Selgitage oma seisukohta. (2 p)

pigem jah

pigem ei

1)

2 p

2

2)

3. Kas ministrite ennetähtaegne ametist tagasiastumine osutab Eesti valitsemissüsteemi demokraatlikkusele või pidevale võimuvõitlusele? Põhjendage oma seisukohta. (2 p)

Seisukoht:

2 p

3

Põhjendused:

1)

2)

4. Millest sõltub valitsuse püsimine demokraatlikus riigis? Tooge välja kaks asjaolu. (2 p)

- 1)

 2)

2 p

4

5. Kas teie hinnangul peab minister olema spetsialist või poliitik? Selgitage oma seisukohta ja tooge selle kinnituseks üks näide reaalsest elust. (2 p)

pigem spetsialist

pigem poliitik

Põhjendused:

- 1)

 2)

2 p

5

VÕIMU JAOTUMINE ÜHISKONNAS (5 p)**1. Kelle pädevusse kuulub? Tähistage õige valik / valikud ristikesega. (4 p)**

	riigikogu	valitsus	president
seaduseelnõude menetlemine			
seaduste väljakuulutamine			
seaduste elluviimine			
riigieelarve koostamine			
algatab põhiseaduse muutmise			
rahvusvaheliste lepingute ratifitseerimine			
määrab peaministrikandidaadi			
teeb muudatusi valitsuse koosseisus			
riigiaparaadi töö korraldamine			
kodakondsuse andmine eriliste teenete eest			

4 p

6

2. Kuidas saab inimesi kaasata kohalike sotsiaalsete probleemide lahendamisse? Tooge üks näide. (1 p)

-

1 p

7

MAJANDUSPOLIITIKA EESTIS JA EUROOPA LIIDUS (10 p)**1. Võrrelge Eesti ja teiste Euroopa Liidu riikide maksupoliitikat. Tooge välja kaks erinevust. (2 p)**

- 1) ^{2 p}
..... 8
- 2)
.....

2. Praeguste ja tulevaste liikmesmaade maksupoliitika mõjutab Euroopa Liidu majandust. Maksusüsteemi ühtlustamine on osutunud vajalikuks eeskätt kaudsete maksude osas. Selgitage mõiste ja tooge üks näide. (2 p)

- Kaudne maks: ^{2 p}
..... 9
- Näide:.....
.....

3. Tooge näide, kuidas Eesti liitumine ELga on mõjutanud meie makse. (1 p)

- ^{1 p}
..... 10

4. Milliseid hüvesid saab Eestis kasutada ravikindlustatud inimene? Nimetage neist kaks. (2 p)

- 1) ^{2 p}
..... 11
- 2)
.....

5. Kas Eestis on igaühel õigus vältimatule arstiabile? (1 p)

jah ☐ ei ☐

^{1 p}
 12

6. Selgitage, mida tähendab pensionikindlustuse (2 p)

- teine samm: ^{2 p}
..... 13
- kolmas samm:
.....
.....

INFOÜHISKOND (10 p)**Ivar Tallo. Kainelt küberterrorismist. Väljavõte artiklist.**

/---/ Igapäevaelu järjest suurem sõltuvus infosüsteemidest hakkas arenenud riike ja eelkõige Ameerika Ühendriike hirmutama 1990. aastate keskpaigast, kui Interneti ühendatud koduarvutist sai massitarbevahend. /---/ Vähem mõeldakse sellele, et küberruumis kättesaadavat informatsiooni võib väga hästi kasutada reaalses maailmas terroristlike aktide toimepanekuks /---/. Ma sain ilma igasuguse pingutuseta näiteks veebist teada, et 33 USA poolt ametlikult määratletud terroriorganisatsioonist 19-l oli oma kodulehekülg. /---/

Ivar Tallo. Kainelt küberterrorismist. Diplomaatia nr. 9. juuni 2004.

1. Milliseid kasulikke muutusi on Internet kaasa toonud? Nimetage kaks. (2 p)

- 1) 2 p
- 2) 14

2. Kas artiklist toodud faktid kallutaksid teid vajadusel otsustama Internetis levitatava info piiramise poolt? Selgitage oma seisukohta lühidalt. (1 p)

- 1 p
- 15

3. Eesti Päevaleht otsustas, et EPL Online artikleid saavad kommenteerida vaid kasutajaks registreerunud. Kas tegemist on sõnavabaduse piiramisega? Põhjendage oma seisukohta. (2 p)

jah			ei	
-----	--	--	----	--

- 2 p
- 1) 16
-
- 2) 17
-

4. Eesti teeb arvestatavaid samme e-riigiks kujunemise suunas. Kuidas saab Interneti võimalusi kasutada kodanik? Tooge igast valdkonnast üks näide. (3 p)

1. Üksikisikut puudutava info kättesaadavus. 3 p
- 17
-
2. Osalemine poliitiliste otsuste kujundamisel.
-
-
3. Suhtlemine riigiasutustega.
-
-

5. Praegu on Eestis arutlusel võimalus valida kohalike omavalitsuste volikogudesse inimesi Interneti teel. Mis argumentid on internetihääletuse poolt ja vastu? (2 p)

Poolt:

2 p

18

Vastu:

ÕIGUSED, VABADUSED JA KOHUSTUSED (10 p)

1. Inimeste heaolu sõltub palju sellest, kuidas riigis on tagatud inimeste õigused ja vabadused. Nimetage Eesti Vabariigis kehtivaid õigusi ja kohustusi (igast üks). (5 p)

Igatuhe õigus:

5 p

19

Kodaniku õigus:

Rahvuslikust kuuluvusest tulenev õigus:

Igäühel on kohustus:

Kodanikul on kohustus:

2. Põhiseaduse järgi on õiguste tagamine riigivõimu kohustus. Tooge näiteid, kuidas tagavad meie õigusi (3 p)

täidesaatev võim:

3 p

20

seadusandlik võim:

kohalikud omavalitsused:

3. Kuidas saavad välismaalased Eesti Vabariigi kodakondsuse? (1 p)

1 p

21

4. Nimetage üks Euroopa Nõukogu dokument, mis on aluseks inimõiguste kaitsele. (1 p)

1 p

22

ÜKSIKISIK JA ÜHISKOND (10 p)

Raplamaal Kehtna vallas sooviti Paluküla hiiemäele rajada puhke- ja tervisekeskus. Valitud koht jääb Kõnnumaa maastikukaitseala piiridesse ja on võetud muinsuskaitse alla.

Esitatud ehituskava poolt on kohalik omavalitsus ja Raplamaa Omavalitsuste Liit. Esitatud planeeringu vastu on maausulised, osa kohalikke elanikke, loodus- ja kultuurikaitsjad. Suurematest organisatsioonidest toetavad neid Eestimaa Looduse Fond ja Maavalla Koda ehk maarahva omausuliste organisatsioonide ühendus.

Foto hiiemäest

/---/ Kehtna vallal on kavas lisaks tõstukitele rajada kokku 5 teenindushoonet (teenindusmaja, tehnika hoiustamise ja korrastamise hoone, sportlaste ruumid, kohtunike maja ja saun) ning lisaks veel hotell ja 12 kämpingumaja. Lisaks hoonetele on kavas rajada parkla ca 109 sõiduautole ja 2 autobussile, telkimisplats, autokaravanide parkla ja teeninduspunkt, köök-WC-pesuruumi hoone ja varikatus telkijatele, jalgpalliväljak (kasutatav ühtlasi suusastaadionina), tenniseväljakud, korvpalliväljak, võrkpalliväljak jne./---/

http://www.elfond.ee/alaleht.php?id_kategooria=728&keel=eesti

Heiki Valk filosoofiadoktor Tartu Ülikooli arheoloogia kabineti juhataja, arheoloogiamälestiste ekspertnõukogu liige

/---/ Kavandatust tuleks kas täiesti loobuda või leida keskkonna ajaloolist väärtust arvesse võttev kompromisslahendus. Näen viimast suusatõstukite, piiretega kelgu- ja slaalomiradade ning teiste Hiiemäe miljööd rikkuvate rajatiste ärajätmises, samuti suusa- ja kelguradade viimises kaugemale mäe kunagise sakraaltsooni keskmetest, st Tõnniaugu lähedusest ja mäetipust. Samuti uusrajatiste kompleksi paigutamises Hiiemäest kaugemale, ehitusmahtude vähendamises, uutest suusateedest ning lasketiirust loobumises või viimase ümberpaigutamises.

Ehk avardub meie nägemus oma maastike ja ajaloolise ruumi väärtustest Euroopa Liidus. Kaasaegses Lääne-Euroopas, kus ajalooline looduslik ruum ja rikkumata keskkond on juba paljuski olemast lakanud, osatakse säilinut märksa enam hinnata kui meil.

<http://maavald.ee/maausk.html?rubriik=45&id=297&op=lugu>

1. Millistel institutsioonidel on õigus teha piiranguid ettevõtjatele uute ehitiste ja rajatiste kavandamisel? Nimetage institutsioon ja tooge näide võimalikust piirangust. (2 p)

- 1) 2 p
..... 23
.....
2)
.....

2. Millise lahenduse pakute olukorrale antud allikate alusel? Põhjendage oma seisukohta. (3 p)

- Seisukoht: 3 p
..... 24
Põhjendused:
1)
.....
.....
2)
.....
.....

3. Milliseid seadusega kooskõlas olevaid aktsioone korraldaksite teie oma huvide kaitseks, kui peaksite olema spordikomplekti aktsionär või siis maausuline Kehtna elanik? Tooge üks näide kummagi poole võimaluste iseloomustamiseks. (2 p)

1. Aktsionär: 2 p
..... 25
.....
2. Kohalik elanik:
.....
.....

4. UNESCO maailmapärandi nimekirja on kantud Tallinna vanalinn, inimkonna suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirja Eesti laulu- ja tantsupidude traditsioon ning Kihnu kultuuriruum. Mis meetmetega saavad riik ja üksikisikud tagada nende kultuuriväärtuste kaitse ja säilimise? (2 p)

- Riik: 2 p
..... 26
.....
Üksikisik:
.....
.....

5. Tooge positiivne näide Eesti elust, kus kultuuripärandiga arvestamine on kaasa aidanud majanduselu elavdamisele maakonnas. (1 p)

1 p

27

ÜKSIKISIK JA ÜHISKOND (10 p)**DNA-test tõestas kümme aastat vangis olnud mehe süütust**

/---/ San Joaquini maakonna kohtunik vabastas Peter J. Rose'i reedel, tuginedes tõenditele, mis väitsid, et Rose'i süüdimõistmise aluseks olnud DNA-testid ei klappinud tema tegeliku geneetilise pildiga, kirjutab AP.

/---/ Brickley ja tudengid leidsid tõendeid, mis väidetavalt olid hävinud või kaduma läinud, ning said õiguse viia läbi uued DNA-testid, mis olidki aluseks kohtuniku õigeksmõistvale otsusele.

Tüdruk vägistati 1994. aastal, kui ta jalutas koolist koju. Rose vahistati pärast seda, kui tüdruk väitis kolm nädalat hiljem, et Rose oli juhtunud süüdi. Samas ei olnud ta teda ära tundnud politsei ülesriivistuse käigus ning oli algselt väitnud, et vägistaja oli talle tundmatu.

Rose mõisteti süüdi 1996. aastal süüdistatuna vägistamises ja lapseröövis. Süüdistus tugines vereanalüüsile, mis prokuröri sõnul seostas Rose'i juhtumiga. Rose, kellel puudus eelnev vägivaldne taust, väitis hetkeni, mil kohtunik ta 27 aastaks vangi mõistis, et on süütu.

02.11.2004 00:01 Postimees

1. Mis tõendite alusel mõisteti Peter J. Rose süüdi? (1 p)

1 p

28

2. Mis tõend osutus määravaks Peter J. Rose'i õigeksmõistmises? (1 p)

1 p

29

3. Surmanuhtlusele on tänini ka Eestis oma pooldajad ja vastased. Mis on nende peamised argumendid? (4 p)

Surmanuhtluse keelustamise pooldajad:

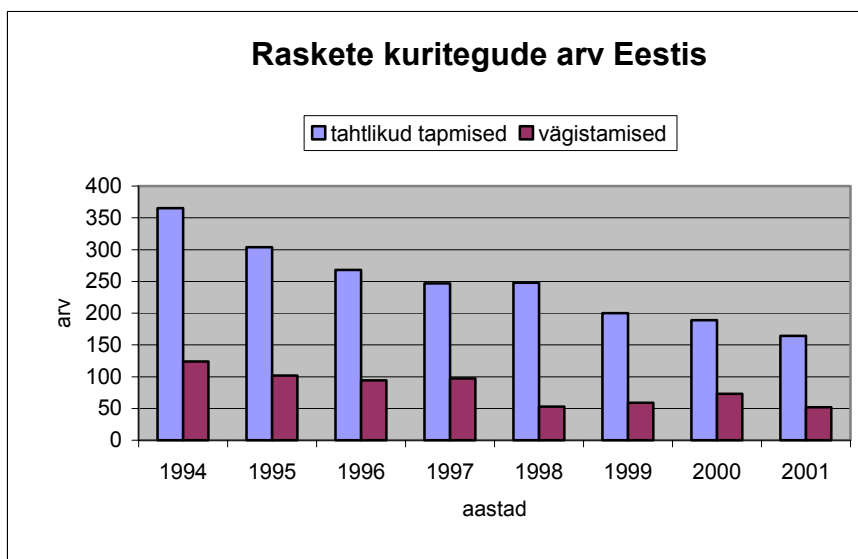
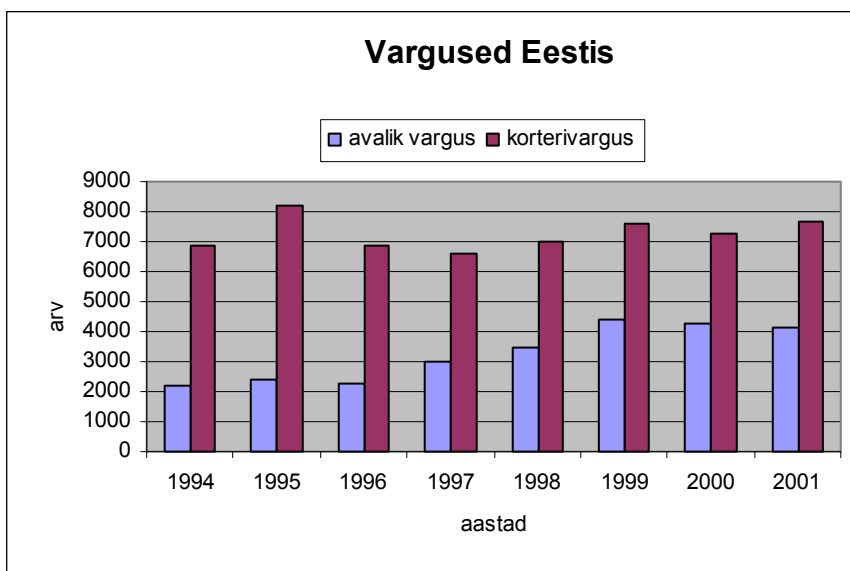
- 1)
- 2)

4 p

30

Surmanuhtluse keelustamise vastased:

- 1)
- 2)

4. Mis järeldusi saab tabelite põhjal teha kuritegevuse muutumise kohta Eestis? (2 p)

- 1)
- 2)

2 p

31

5. Kas nõustute väitega, et varguste põhjused on valdavalt sotsiaalsed? Selgitage oma seisukohta. (1 p)

.....

.....

1 p

32

6. Selgitage mõiste. (1 p)

Süütuse presumptsioon -

.....

1 p

33

NÜÜDISÜHISKOND JA SELLE TOIMIMINE (15 p)

1. Selgitage mõiste. (1 p)

Siirdeühiskond:

.....

1 p

34

2. Millistele probleemidele tuleb siirdeühiskonnal lahendusi leida? (2 p)

- 1)
-
- 2)
-

2 p

35

3. Kas tänapäeva Eesti on siirdeühiskond või heaoluühiskond? Põhjendage. (2 p)

heaoluühiskond ☐ siirdeühiskond ☐

- 1)
-
- 2)
-

2 p

36

4. Ühiskonnas on murrangulisi muutusi võimalik läbi viia kas revolutsiooni või reformidega. Grupeerige tabelis esitatud revolutsioonile ja reformile iseloomulikud tunnused. Tähistage õiged vastused tabeli rubriikides ristikesega. (3 p)

<i>revolutsioonile iseloomulikud</i>	<i>iseloomulikud tunnused</i>	<i>reformile iseloomulikud</i>
	stiihiline, raskesti suunatav	
	etteaimatav, tulemused on prognoositavad	
	senised võimu- ja valitsemissuhted tavaliselt muutuvad	
	senised võimustusüsteemid enamasti säilivad	
	sageli kaasneb muutustega vägivald	
	rahumeelne, mittevägivaldne	
	algatajaks opositsioon, teisitimõtledjad	
	algatajaks valitsevad ringkonnad	
	lääbivijateks ametnikud, osalejate ring piiratud	
	osalevad suured rahvamassid	

3 p

37

5. Kumb variant muutuste teostamiseks on efektiivsem? Põhjendage oma arvamust 20. sajandi teisest poolest või 21. sajandi algusest toodud näite abil. (2 p)

Seisukoht:

Põhjendus:

- 1)

 2)

2 p

38

6. Mis kriteeriumid on iseloomulikud just kodanikuühiskonnale? Valige sobivad kriteeriumid ja tähistage need ristikesega. (2 p)

2 p

39

kõrge elatustase	
mittetulundusühingute olemasolu	
tööstuse väike osakaal	
parteide paljus	
suur haritlaste arv	
külaseltside tegevus	
elanikud osalevad aktiivselt kohalikel valimistel	
kodanikke on rohkem kui välismaalasi	

7. Miks peetakse just neid iseloomulikke jooni kodanikuühiskonna tunnusteks? Selgitage kolme erinevat iseloomulikku joont näite kaudu. (3 p)

3 p

40

- 1)

 2)

 3)

